Jiří Haussmann

Prózy z novin a časopisů

Výlet

Badatelé cestují na severní točnu, do centrální Afriky, na vysočinu pamirskou, podle potřeb své vědy. Turisté navštěvují Alpy, Tatry, Kavkaz atd. Keťasové jezdí na Riviéru, do Ostende, Nizzy (podle záliby), chudí lidé odebírají se alespoň na onen lepší svět. Jindřich IV. podnikl výlet do Canossy, pan Brouček do 15. století. Já do budoucnosti.

A to do oné bohdá blízké budoucnosti, kdy Čechy promění se v pravý zemský ráj, až totiž prezidentské křeslo mocně zaskřípe pod sladkou tíží vznešené Osoby samého Nejvyššího Předsedy vlády rad v Sovětské republice československé, vrchního nadtováryše JUDr. Bohumíra Šmerala; do oné blahé doby, kdy dvanácte lidových komisařů bude moudře a slavně panovat osvobozenému proletariátu; do doby, kdy nebude u nás jediného nespokojence, neboť vyskytl-li by se takový, obstará jeho odstranění vhodnými prostředky Mlčochova rudá armáda a Olbrachtova črezvyčajka.

Ale k věci: Zavítav do bývalé Prahy, odebral jsem se nejprve za účelem registrace své osoby do úřadu, zvaného PRASE (Pracovní rada a statistická evidence), kdež jsem byl již po malých 3-4 hodinkách čekání předveden službu konajícímu továryši úředníkovi.

„V čem se vyznáš?“ otázal se mne tento úsečně. „To jest, v čem jsi specialista?“ dodal na vysvětlenou vida, že nechápu.

Zmocnily se mne rozpaky. Jsem totiž specialistou hlavně ve znalosti zapadlých pražských vináren, ale vzhledem k jejich zestátnění nebyl bych se mohl v tomto oboru náležitě uplatnit. A jiné mé znalosti? Hm; býval jsem nadějným centrhalvem, dokud jsem si při výkonu tohoto zaměstnání nezlomil pravou nohu na dva nestejné díly.

„Umím velmi vkusně točit cigarety,“ prohodil jsem, ozářen náhle šťastným nápadem.

Úředník se zamračil: „V tomto oboru se dělníci až na další vůbec

nepřijímají. Jednak nám právě došly zásoby tabáku, jednak tov. Dr. Albert, lidový komisař pro zdravotnictví, zakázal pro škodlivost… ostatně,“ (úředník stal se pojednou nadmíru zdvořilým a vlídným) „ostatně, velectěný továryši, vlastně slovutný pane, jestli račte mít náhodou při ruce nějaké menší množství vámi kroucených cigaret na ukázku… byl bych ochoten… za sto športek… obstarám jakýkoli… úřad…!“

Nikdy již nebudu moci žalovat pro urážku na cti toho, kdo mne nazve oslem, neboť jsem si cigaretové pouzdro zapomněl doma, tj. v minulosti, resp. v přítomnosti. Po sdělení tohoto trapného faktu úředník hryzl se do pysků, pokrčil lehce rameny, vzal na se tvářnost co nejoficiálnější a děl chladně:

„To je tedy vše, co umíš?“

„Také jsem, prosím, svého času studoval práva, mám dvě rigoróza a…“

Továryš opět zvlídněl. „Rigoróza? Kouřím sice raději britanica, ale zač byste je, velectěný příteli, mimochodem řečeno, prodal?… Mám jedno kilo uhlí…“

Rád bych ti, milý továryši, dal třeba zadarmo to horko, které jsem při nich prožil a které by vydalo více než tuna tvého uhlí… Ale – ne – nebudu se zdržovat popisem následovavší trapné scény. Stačí, připomenu-li, že úředník po vysvětlení nedorozumění děl hlasem Dia-Mrakotřasa:

„Napliváme na tvoje buržoazní práva! Právní řád je pouhá nadstavba, Uberbau. Podle našeho práva budeš viset, protože jsi menševik, rozumíš?“

Zděšen vyhodil jsem poslední trumf. „Také bych snad dovedl být cidičem stok… a mimoto píši někdy také básně…“

„Cidičem stok? Ahá, to bys bral, protirevolucionáři, co? On by chtěl cídit stoky! Neráčíš poroučet, abych tě udělal rovnou lidovým komisařem nebo dokonce snad horníkem? Ne, přitelíčku, to nejde jen tak; dobře, že jsi se přiznal: Budeš básnit, velectěný, básnit jako řemen! Tady máš svůj pašport, důkladně si ho pročti: Jmenuješ se občan čís. 28 594, série H, kategorie IV. To znamená, že jsi zařazen do čtvrté, nejhorší mzdové třídy. Tak. A teď se seber, půjdeš s tím do Centroblbu, to jest do Centrální budovy lyrických básníků v bývalých

koňských stájích na Hradčanech – marš!“

„Já prosím nejsem lyrik…“ pokusil jsem se namítnout.

„Lyrik, epik, pepík, dramatik, gramatik – všechno jeden dobytek. Alou!“

V Centroblbu jsem byl přidělen do stáje č. 3, oddělení D, na kavalec č. 7. Uprostřed maštale byl dlouhý stůl, na něm kalamáře a pera. V každém dříve pro jednoho koně určeném oddělení byly umístěny slamníky pro tři lyrické básníky. Cedulka Bukefalos, která zbyla nad ložem po mém koňském předchůdci, zaměněna nápisem Lyrik č. 28 594, série H, kateg. IV.

Naším cimrkomandantem byl továryš č. 854, sér. D, kateg. I, živící se dříve pastýřstvím dobytka hovězího i vepřového, který získal nesmrtelné slávy a nynějšího významného úřadu básní, uveřejněnou kdysi v Sršatci:

Buržoové
jsou volové,
pravičáci,
to jsou zrádci
a pak taky vopičáci.
Stivíne Pepku,
rozbiju ti lebku!
Soukupe, ty klacku,
dostaneš facku!

Nyní byl, jak jsem zvěděl, pověřen redakcí komunistického zpěvníku, velkolepého, bohatě ilustrovaného díla, které má obsahovat veškeré lidové písně 20. století, od „Ó Emane“ a „Furt se de“ přes „Roztomilou Barušku“ a „Šup sem“ až po „Nám je to volný“ a „Pardály“.

Přijal mé hlášení blahovolně, a poněvadž právě odbila devátá hodina večerní, dal všem třiceti šesti obyvatelům naší místnosti ve sm. § 25, odst. C, IV. kap. domácího reglementu rozkaz ke spaní. Jeden lyrik, o němž zjištěno, že v deset hodin ještě nespal, odevzdán následujícího dne črezvyčajce a pro podezření z protirevolučního smýšlení popraven.

Já pak, unaven dlouhou cestou z naší přítomnosti, usnul jsem okamžitě jako pařez a nezabránily mi v tom ani spojené místní

organizace škvorů, štěnic, vší a švábů, které během noci za účelem zlepšení svých vyživovacích poměrů jaksi zesocializovaly moji tělesnou schránku.

Přesně o páté hodině ranní byl jsem probuzen mocným zvoláním „Vzhůru – auf!“ službu konajícího poety. V tu dobu jsem se za svého bývalého života nezřídka teprve ukládal v lože své mládenecké, maje teplou přikrývku na sobě a osm až dvanáct čtvrtek v sobě. Jen s největším sebepřemáháním jsem se tudíž na další povel „Oblékat!“ vnořil do svého nového úboru: režné, jistě ještě letos prané košile, kalhot, na jichž veškerých knoflících bylo vkusně vyryto poprsí Leninovo, a kabátu, na jehož levé výložce upevněn byl obraz továryše Šmerala, třímajícího v jedné ruce srp a ve druhé kladivo, a na pravé moje číslo a signatura.

Sotva jsem jakžtakž skončil toaletu, seřadili nás všechny (podle velikosti) a na rozkaz „Mašírovat Direktiv Abort – lyrikové – marš!“ odvedli na místo, určené k úkonům kdysi co nejsoukromějším, nyní však zveřejněným nařízením lidového komisariátu pro racionalizaci prvovýroby. Přesně po třech minutách oznámilo táhlé zatroubení, že se musíme bez ohledu na vykonanou práci opět seřadit. Očisťovací akce, dříve v podobných případech obvyklé, jsme se jako uvědomělí komunisté vzdali, aby ušetřený takto papír mohl být věnován na agitační brožury. K slzám mne dojal tento idealismus, který ve prospěch svaté věci dovede se vzdát i těch nejelementárnějších potřeb.

Posnídavše vydatný koflík čerstvé vody, dali jsme se o šesté hodině do práce. Velící továryš udělil mi příslušné informace: Práce trvá přesně osm hodin (od šesti do dvou) a pozůstává dnes v tom, že každý musí v uvedené době napsat oslavnou báseň na tov. Šmerala o padesáti jednoduše, resp. stu obkročně rýmovaných, průměrně osmislabičných verších. Po druhé hodině přijde sám lidový komisař Proletkultu, tov. Sonnenschein, aby prohlédl naše výtvory. Zároveň jsem obdržel jako pracovní pomůcku kousek dřeva s připomenutím, že smí být okousáno jen do jedné třetiny, neboť musí vystačit na tři dny.

Zasedl jsem ke stolu, vnořil péro do kalamáře a přemýšlel, kterak hymnus započít. Zavládlo úplné ticho, přerušované jen občasným zaskřípěním dřeva, okusovaného soudruhy-básníky, a jednotvárným vrzáním jejich per… Vzpomínal jsem na svůj minulý hříšný, pravičácký život… Oh, jak pěkně se v tuto dobu spávalo… Myšlenky mé stávaly se čím dál tím méně geniálními, hlava blížila se čím dál tím více stolní desce, dech byl stále pomalejší a pravidelnější…

představy prostoru a času stále nejasnější… ááh… ááh… chrr… chrr…

Vzbudilo mne mocné rýpnutí sousedovo: „Člověče, kolik toho už máš?“

–!!!?! – Co?? – Hrůzo!! Za pět minut dvě a já neměl ještě ani řádky!!!

Šíleným chvatem promnul jsem si oči a nejvyšším napětím nadlidské energie počal ze sebe rychlostí osmdesáti písmen za vteřinu chrlit tyto – ostýchám se říci „verše“:

Tvůrče komunistického státu,
vůdče proletariátu,
byli jsme dřív země chudá,
dnes je naše barva rudá,
kapitalistického Jsi potřel draka…

(draka… draka… království za rým!…
Baka, caka, daka, faka, haka, jaká ka – fuj!…
Aha, už to mám:)

kapitalistického Jsi potřel draka,
pán se teď stal ze žebráka,
uvedl Jsi k nám řád nový,
prý Jsi po Leninovi:
Co Ti může býti rovno?
Vše je proti Tobě skrovno,
mimo Tebe vše je stejno,
v hlavě myšlenek máš hejno,
po Leninovi Jsi prvý,
to přec každý, to se vr, ví…

Z tohoto verše se mi udělalo silně nevolně. Ustal jsem na chvíli. Ale minuty běžely nemilosrdně: Byly již za tři minuty dvě a já jsem měl teprve… dvě, čtyři, pět… běda, teprve čtrnáct řádek!! – Opět jsem se tedy vzchopil:

Poslední už bitva vzplála,
život dejme za Šmerala,
ať si kdo chce co chce čvachtá,
my umřeme za Olbrachta,
každý z nás rád hladoví,

ztratíme jen okovy…

Za dvě minuty dvě…!!! –

Každý továryš je na Šmerala hrd:
Co má z toho? Někdy smrt
Ve statečné bitvě, v boji

(Honem rým!! Bojí, dojí, v loji, hnoji…)

ve statečné bitvě, v boji
s protirevolučními voji.
Z toho si nic nedělá,
jen když má svého Šmerala.

Jinak dobrý žaludek se mi důsledkem této strofy zdvihl do značné výše. Síly ochabovaly. Počínal jsem blouznit… Ale – rány boží, za jednu minutu dvě… a zbývá ještě – dvě, čtyři, šest… dvaadvacet řádek!!! Následující verše jsem již nechrlil, nýbrž soptil:

Šmeralův meč jistý,
rozbil lebku kapitalisty,

(Při tomto rýmu praskl mi bubínek)

…kapitalisty,
povstal z toho strašný rachot,
že sám Šmeral pospíchal…

(Rachot – rachot – lidový komisariát za asonanci!… Rachot… aha:)

povstal z toho strašný rachot,
že sám Šmeral pospíchal, by zla chod
podle sil
zastavil.

Za třicet vteřin dvě!! Ale již jen šestnáct veršů; sebral jsem poslední síly:

Proto řveme z plných hrdel:
Šmerale, buď velmistr dél

(Praskl mi druhý bubínek)

továrysům, kteří tebe
ube-
zpečují svou oddaností,
třeba dělníci jsou prostí

(deset vteřin – deset veršů a jsem zachráněn!)

Šmeral vele-
ben buď cele
v pokoře tklivé
od mužů i díve-
k!
K
dnešnímu dni
voláme Ti:
Sypte na Šmerala věnce,
Největšího osla –

– vence, chtěl jsem dopsat poslední, padesátý verš. Ale běda!! Tragédie nevýslovná: Právě v tomto okamžiku, kdy jsem již nepochyboval o své spáse, odbila druhá hodina, a než jsem mohl dokončit poslední osudné slovo, vytrhl mi dílovedoucí pero z ruky, neboť jest pod trestem smrti zakázáno pracovat přes čas.

Vrchní továrys č. 854, sér. D, kat. I sebral výrobky všech nás šestatřiceti lyriků, seřadil je a chtěl odvést do kontrolní kanceláře ještě před příchodem nadtováryše Sonnenscheina, když tu padl jeho zrak na poslední dva řádky mého hymnu. Velikost zornic dobrého továryše se nejméně ztrojnásobila, ústa se otevřela, a… a…

Nebudu popisovat scénu, jež následovala. Zkrátka, za necelých deset minut byl jsem odveden črezvyčajkou před šestnáctičlenný revoluční tribunál a během dalších pěti odsouzen pro urážku Veličenstva a blasfemii k smrti oběšením, kterýžto trest mi cestou milosti změněn v zastřelení.

Předseda soudu se mne ještě otázal, nemám-li nějakého posledního přání. Vzpomněl jsem si na Sofokla, který přednesem své básně zapůsobil na soudce tak, že ho jednomyslně osvobodili… Což abych…??… Myšlenka šílená, ale tonoucí chytá se stébla…

„Prosím,“ odpověděl jsem po krátkém váhání, „prosím, abych směl před tímto tribunálem přednést poslední svůj básnický výtvor…“

Předseda, připravený zřejmě na žádost o pět kilogramů uzenic a dvanáct lahví Malaga, byl skromností této prosby příjemně překvapen a vlídně svolil.

V důstojném postoji a zvučným hlasem jal jsem se tedy pateticky recitovat:

Tvůrče komunistického státu…

Při prvých pěti verších soudcové zívali. Po dalších pěti vyvalovali oči, z rýmu „prvý – to se vr, ví“ udělalo se dvanácti nevolno, čtyři omdleli. Verš „nedělá – Šmerala“ způsobil, že všichni padli na kolena prosíce, abych ustal. U rýmu „rachot – zla chod“ mi připomínali, že mají doma nemocné ženy a po osmi až dvanácti nezaopatřených dítkách.

Zůstal jsem však neoblomný a pokračoval. Při strofě „tebe – ubezpečují“ vypustilo šest soudců ducha, při následujícím verši všichni ostatní mimo předsedu, který do poslední kapky krve chtěl plnit svou povinnost. Ale rým „k – k“ sklál i jeho v chladný hrob.

Z přítomných zbyl jsem samojediný na živu. Vítězně jsem se rozhlédl po mrtvolách, lehce zakýval hlavou a majestátním krokem vrátil se opět do Přítomnosti – – –

O některých škodlivých zvířatech v oblasti Československé republiky se vyskytujících

(Přírodopisné pojednání)

1. Národník demokratický (Capitalinus burgeusis) náleží ke skupině cizopasníků, třídě pijavic, druhu polypů. Tělo jeho pokryto je koží takořka hroší, barvy křiklavě modro-červeno-bílé, která však místy přechází do černožluta. Celý trup tohoto živočicha obaluje mocná vrstva tuku, tvořící na bocích dva tzv. kapesní laloky, v nichž bývá uschováno hojně zlatých a stříbrných plíšků. Silně vyvinutá ramena (odtud zhusta užívané označení ,,ramenář“) prodlužují se v mohutná chapadla, opatřená na prstech značné délky přísavnými destičkami, jimiž národník kořist zachycuje a krev jí vypíjí. — Z vnitřního ústrojí zasluhuje pozornosti podivuhodná rozměmost zažívací roury, pak ohebnost páteře a konečně okolnost, že srdce tu vůbec schází.

V nynější své podobě objevil se národník v Evropě vlastně teprve koncem 18. století, ale rozšířil se tu nevídanou rychlostí. Žije většinou osaměle a živí se zejména lidskou krví, pak zlatem, stříbrem a papíry. Potravu požívá velmi hltavě, je nenasytný, ba čím bohatší kořisti se mu dostává, tím více roste jeho žravost; někteří zvlášť silní jedinci pohlcují s chutí i slabší příslušníky vlastního rodu. Jinak je národník tvor líný, pohybuje se málo, a to vždy jen směrem zpět.

2. S národníkem úzce příbuzný, ale ne tak rozšířený je bazilišek staroslovanský, plaz to prudce jedovatý, žijící na dně nejtemnějších stok a kloak, v jichž kalu se s oblibou brodí. Z jeho jazykových žláz vycházejí otravné výpary, jimž však člověk brzy uvyká a které proto přestávají býti nebezpečnými.

3. Kudlanka nábožná neboli lidová (Flandaccus clericalis). Povrch tohoto živočicha je sytě černý, lesklý a zdánlivě hladký, pod ním jsou však ukryty ostré bodce. Jazyk je dlouhý, mrštný a dovede vylučovati podle
potřeby buď medosladkou tekutinu, nebo nejjedovatější sliny. I čich má obdivuhodně vyvinutý, za to hmat mu téměř chybí, takže žije dále, i když se mu zasadí nejprudší rána. Končetiny jsou opatřeny ostrými drápy, z nichž kořist jednou uchvácená těžko uniká. Domovem kudlanky nábožné jest Palestina, ale své nynější podoby a škodlivosti nabyla teprve v Itálii (hlavně v Římě), odkud se ve středověku rozšířila po celé Evropě. V novější době však jí rapidně ubývá, v kulturně vyspělých krajích je takořka na vymření, ale v zapadlých končinách, zvláště venkovských, dosud se houževnatě udržuje. Pokud zemí našich se týče, bude v Čechách brzy vzácností, kdežto Morava a zejména Slovensko trpí dosud značně jejími rejdy. Kudlanka živí se zásadně dušemi, ale rozhodně neopovrhuje ani statky vysloveně hmotnými. Na lup vychází výhradně v noci, světla denního nesnese. Snaží se přitom vniknouti zejména do škol a vysokých úřadů, aby tu kořist svou omámila a pak pohltila. Zajímavo jest, že lesk zlata činí ji nadmíru krotkou, kdežto barva rudá ji dráždí k neslýchanému běsnění.

4. Hraboš polní (Agricola republicana). Tučné tělo jeho pokryto je bohatou zelenou kožešinou a opatřeno torbami, v nichž pečlivě ukrývá vše, co kde sebrati může. Pod jeho prsty nalézáme často dlouhé řetízky.
Žije na venkově, jeho pokusy rozplemeniti se i ve městech nesetkaly se dosud s úspěchem. Polní plodiny a vůbec veškeré poživatiny hromadí do svých děr a tvoří z nich bohaté zásoby, které

brání s pověstnou houževnatostí, nechávaje je raději shníti, než by je vydal. V létech úrodných se mu daří dobře, v neúrodných ještě lépe.

5. Modráček říjnový jest malý, přelétavý motýl. Barvu mění několikrát do roka, původně bývá rudý, na konec však zbělá docela. Žije pořídku v družstvech, libuje si na výsluní a v bahně.

6. Sršatec nekompromisní podobá se úplně sršni obecnému, a to jak původním černožlutým zabarvením, tak i způsobem života. Vyskytuje se totiž ve třech formách, které nutno popsati odděleně:

a) P a p e ž (analogie „královny" u včel) jest pro celý roj jediný, hnízdí nyní v Moskvě, kamž byl ze svého původního sídla přepraven v zaplombovaném úlu. Jest neobmezeným pánem a vladařem, jemu jsou veškeří sršatci zavázáni k otrockým službám a bezpodmínečné, resp. jednadvacetipodmínečné poslušnosti. Oči jeho zastírá zvláštní blána, jejímž vlivem barva skutečně rudá zdá se mu býti žlutou, kdežto bělobu, čerň a zlatitou žluť pokládá často za pravou červeň. Svá vajíčka snaží se klásti po celém světě, ne vždy s úspěchem; kde se však ujmou, působí na své okolí velmi rozkladně a podporují jen šíření národníka demokratického.

b) T r u b c i neboli komisaři jsou těla objemného, tučného. Život tráví většinou v nečinnosti, přežírajíce se medem na úkor třetího druhu sršatců, tzv. dělníků (srov. níže). Dojde-li k boji s jiným rojem, ukrývají se do svých buněk a vylézají teprve po bitvě, aby lkali nad padlými dělníky. — Vyvinují se z larev. Ty jsou původně krotké, čemožlutě zbarvené, ale delším pobytem na slunci rudnou, přičemž jejich ústa nabývají rozměrů netušených; po příliš hojném požití medu někdy i docela zbělají. Ovšem pod rudým povrchem zůstává prvotní černožlutá pokožka zhusta neporušena. — Jest nasnadě domněnka, že budou jednou, podobně jako u včel, dělníky uštípáni.

c) D ě l n í c i jsou pracovití, sbírají pro trubce med, bojují za ně, otrocky jim slouží, vystavujíce se přitom nezřídka i hladu a různým protivenstvím. Oči dělníků jsou docela zaslepené, žihadel nemají. Plástvy neboli tzv. „podmínky”, v nichž žijí, skládají se z jednadvaceti oddílů a jsou pro člověka naší oblasti naprosto nepoživatelny.

Vyskytují se sice u nás ještě mnozí jiní škůdci, ale největší důležitost má právě popsaných šest druhů. Účinné jich potírání náleží k nejhlavnějším úkolům budoucnosti.

Protekce

Ve Zlámané Lhotě, 12. 1. 1922

Milý strýčku!

Odpusť, budu-li Tě obtěžovati velikou prosbou: Doslechl jsem se totiž, že se právě uvolnilo místo konceptního úředníka při „Stálé komisi pro zkoumání materiálií k reformě šekového práva v Republice československé“ a rád bych se o toto místo ucházel. Podal jsem již žádost, ale protože dnes bez protekce nelze se bezpečně dostati ani na hřbitov, chtěl jsem Tě prositi, drahý strýčku, aby ses vzhledem k svým širokým a vlivným známostem za mne u příslušných instancí přimluvil. Doufám, že Ti to přílišných obtíží nezpůsobí, neboť moje kvalifikace je vesměs uspokojivá: Maturitu jsem odbyl s prospěchem dobrým, při první státnici dosáhl jsem vyznamenání z práva církevního a německého, při druhé z civilního procesu a trestního práva; třetí státnice mi dopadla sice jen dobře, ale třetí rigorosum jsem složil opět s vyznamenáním z práva mezinárodního. — Mimoto mi otiskli jednou v „Právníku“ článek „Určení příslušnosti lichevních soudů podle nař. ze dne 3. IX. 1920, č. 517 Sb. z. a n.“

Přidáš-li tedy, drahý strýčku, k těmto argumentům svoje dobré a vlivné slovo, nebude, myslím, má naděje na onen úřad marnou. Vždy jsi byl ke mně tak laskav, a doufám, že mne ani tentokráte neodmítneš.

Proto Ti již předem mnohokrát děkuje a na brzkou shledanou v Praze se těší

Tvůj vždy vděčný synovec

Svatopluk

Milý příteli!

Mám nejen silné revma v pravé noze, nýbrž ještě cosi horšího: Totiž synovce, který by se rád dostal do Prahy a bombarduje mne bez milosti archovými prosbami, abych mu nějak dopomohl k právě uprázdněnému místu v „Stálé komisi pro zkoumání materiálií k

reformě šekového práva v Republice čsl.“
Protože vím, že tato komise je doménou strany, v níž hraješ tak významnou úlohu, obracím se k Tobě s prosbou, abys pro toho kluka příležitostně upustil slovíčko — jinak se totiž jeho kverulantství do smrti nezbavím. Ostatně mi napsal celou litanii o výtečnosti svých vysvědčení: Má prý vyznamenání z práva církevního, německého, mezinárodního, trestního, civilního procesu a bůhví z čeho ještě. Také je prý machrem, pokud se týče lichevních soudů.
Tak to, prosím Tě, nějak zařiď a zbav vylíčených právě strastí

svého starého přítele

Jaroslava Spletitého

Slovutný pán, pan František Houžvička, tajemník místní organizace strany národně pokrokové v Praze IX. Zde.

Vevážený stoupenče!

Vím, že zásadní odpor proti jakýmkoli osobním intervencím a protekcím jest jedním z nejmocnějších pilířů čistého štítu naší milované strany; a proto jen s těžko utajovaným vnitřním odporem Ti reprodukuji žádost svého starého přítele Jaroslava Spletitého, který by rád umístil svého synovce ve „Stálé komisi pro šekové právo". Neznám sice onoho mladíka, ale přílišná chvála strýcova zdá se mi podezřelou: Vyniká prý neobyčejně v právu církevním, německém a mezinárodním, má prý hluboké znalosti kriminalistické, vede nějaký civilní proces u lichevního soudu (je prý v podobných záležitostech „machrem") a kdesi cosi.
Zkrátka, celá záležitost se mi nelíbí a dělej s ní, veleváženy stoupenče, co chceš — splnil jsem jen, ač nerad, slovo dané svému starému kamarádu.

S nejuctivějším stoupeneckým pozdravem
zůstávám Tvůj

Josef
Vykysal

Milý stoupenče-předsedo!

Jak jsem zvěděl, žádá prý o místo právě uprázdněné při komisi, jíž

předsedáš, jakýsi Svatopluk Vokurka; ve smyslu usnesení místní politické organizace naší strany ukládám Ti jakožto jejímu členu, abys toho člověka rozhodně nepřijímal, neboť, jak jsme obsáhlým šetřením zjistili,

1. je vyslovený klerikál a německý renegát — sám se vychloubá, jak prý umí hájit práva církve a Němců (!),

2. čpí mezinárodností — to znamená, že je patrně komunistický internacionál, kdežto naše hluboce národně založená strana může potřebovati jen lidi upřímně česky cítící,

3. měl již prý dříve co dělat s kriminály a i nyní je proti němu v běhu škandální proces u lichevního soudu. Ovšem mladý pán se o něm vyjádřil, že je v podobných věcech „machr" a že se z toho už nějak vyseká (!!).

Myslím, když už nic jiného, tedy tato vyložená nevážnost k úřadům a institucím republiky musí i Tebe, milý stoupenče, přesvědčiti o naprosté oprávněnosti požadavku naší organizace, za jehož splnění Ti předem děkuje Tvůj

Houžvička,
m. p.

Vyrozumění

Čj. N 58 964/26 V Praze, dne 28. X. 1926

Panu Svatopluku Vokurkovi ve Zlámané Lhotě

Vyrozumíváte se, že Vaše žádost ze dne 12.1.1922 č. p. A84 205/22 ve smyslu rozhodnutí presidia zdejší komise ze dne 18. IV. 1924 č. p. F 6 425/24, vyneseného s poukazem na § 26a služební instrukce ze dne 21. V. 1719 č. 524 ř. z. (ve znění dílčí novely ze dne 5. VI. 1864 c. 251 ř. z.) a § 56 zákona ze dne 18. IX. 1874 6. 866 ř. z., se vyřizuje záporně.

Za vyhotovení: (Podpis nečitelný.) (Podpis nečitelný.)
m. p.

Tryzna
(Předběžná úvaha k 20. listopadu)

NÁRODNÍ LISTY (Rubrika Denní zprávy)

Slavný den

Dnes tedy oslavuje národ náš a s ním celý kulturní svět x-té výročí smrti jasnopoljanského filozofa. Ponechávajíce obšírné ocenění jeho literární i mravněvýchovné činnosti příslušným rubrikám odborným, chceme na tomto místě poukázati jen na hrubý omyl, jehož se při hodnocení životního díla velikého Lva Nikolajeviče dopouští i seriózní kritika — nehledě ovšem ani k úsudkům socialistů, kteří zneužívají jeho hlubokých myšlenek jen k svým agitačním účelům; kdežto totiž převládající názor chápe Tolstého jako vysloveného internacionála, který prý považoval národní cítění za cosi škodlivého, bránícího pokroku všelidskému, nestačíme my zdůrazňovati ryze ruskou, ryze slovanskou stránku jeho obsáhlého díla. Třeba si to sám nepřiznal, třeba se proti tomu sebe ostřeji ohrazoval, jeví se nám Lev Nikolajevič v každém svém románě, v každé povídce, v každém mravním traktátě, ba takřka v každé řádce především celým, typickým Slovanem: Mohlo učení o „neodpírání zlu“ vzniknouti v tvrdé, násilnické duši germánské? A není jeho přikázání vzájemné lásky jen a jen výplodem vrozené holubičí povahy slovanské? A nepřiznal se konečně on sám, jak hluboce, třeba proti své vůli, ve válce rusko-japonské cítil se svým národem? Zvláště toto poslední doznání usvědčuje jej z bludu, na němž vystavěl celou svoji nauku o falešné, přirozenosti lidské se příčící lásce i k národnímu odpůrci. A tak přes všecky protesty „pravověrných“ jeho učedníků docházíme k závěru, že veliký hlasatel „všelidského sbratření“ nebyl než — celým, ryzím Slovanem.
Ale s ještě větším důrazem musíme se obrátiti proti nesvědomitým štváčům, kteří různými pochybnými argumenty snaží se uvésti čisté, idealistické učení Tolstého v soulad s nynějším přechodným židovsko--bolševickým režimem na Rusi. Řádění črezvyčajky, miliony hladovějících, přeplněná vězení, hektolitry prolité krve atd. — to vše se prapodivně snáší se zásadou „neodpírati zlému!“ Ne, Tolstoj nechtěl bourati dnešní, jedině možný a spravedlivý společenský řád — chtěl jen mírnou cestou reformní, přesvědčováním, poučováním a mravní převýchovou odstranit některé snad se vyskytující jeho nedostatky. Ostatně, kdyby byl mohl předvídati, k jakým koncům pochybný výklad jeho — prý — komunistických principů vede, jistě by se byl postavil do řad těch, kteří v klidném vývoji hospodářských poměrů, ve zdravém nacionalismu, volném obchodu a přísném potírání všech

podvratných snah vidí jedinou cestu z dnešních zmatků k trvale lepší budoucnosti. A k hlasatelům tohoto nového, jedině pravdivého evangelia, jímž bude se říditi i příští demokratická Rus, náleží v první řadě naše strana.

RUDÉ PRÁVO

Marné vytáčky

Šťastné, z kapitalistického jha osvobozené Rusko slaví dnes x-té výročí úmrtí velikého proroka a předchůdce komunismu Lva Nikolajeviče Tolstého. On to byl, který zašil do duše ruského proletariátu símě, z něhož vzešla později mohutná přímá akce mas, nezapomenutelná revoluce listopadová, jeho myšlenky to byly, které daly vznik velkolepé organizaci světů, jeho učení to bylo, které bezohledně odkrylo prohnilost kapitalisticko-caristické reakce a vedlo lid přímo k jedinému možnému řešení neudržitelné situace — k zničení buržoazie, rozdrcení jejích sociálpatriotických přisluhovačů a dosazení revoluční diktatury proletariátu. — Je to podívaná pro bohy, jak měšťáčtí šmokové a zaprodané tiskoviny žlutých zrádců dělnictva v dojemné shodě snaží se „vyvrátiti“ jasný fakt, že Lenin a Trocký jsou vlastně duchovními syny Tolstého a že on sám, kdyby žil, prvý by se dnes postavil pod vlající rudý prapor, aby hájil vymoženosti revoluce proti zbankrotovaným burziánům a imperialistům středo- i západoevropským. Ne, pánové, neobalamutíte proletariát: Tolstoj, ač se snad přímo nevyslovil pro tezi bezohledného třídního boje, přece byl a jest prvým opravdovým, nekompromisním komunistou!

ČESKÉ SLOVO

...Ale uvedli-li jsme shora, že Tolstoj byl především socialistou, musíme ihned zdůrazniti, jak ostře zavrhoval, ba jak přímo potíral strnulý marxistický dogmatismus. Ve všech dílech, kde hlásá nové socialistické evangelium, má na mysli především svou vlast, svou širou slovanskou Rus. A socialismus jeho není násilný, není převratný, nýbrž etapně-vývojový, spojený s hlubokým, byť i ne otřepanými patentovaně-vlasteneckými frázemi vyšpikovaným cítěním národním. — Krátce shrnuto, učení Tolstého možno směle charakterisovati jako národněsociální.

ČECH

Třináctý apoštol Kristův.

Všeobecná demoralizace, mravní zchátralost, úpadek víry a nutně s ním spojený nedostatek všeho etického cítění staly se takřka charakteristickou známkou přítomné doby. Bývalé Rakousko nám sice poněkud nepřálo po stránce národnostní, ale zbožní jeho vladaři nejen ponechávali, nýbrž i všemožně rozmnožovali lidu nejdrahocenější jeho statky duchovní — úctu k církvi a jejím představitelům. Naproti tomu republika upadá úplně v tenata židovskozednářského pseudoliberalismu, realismu a socialismu, usiluje přímo o to, aby občanstvo její bylo co nejrychleji uvrženo do propasti úplné záhuby. Neštítí se vymycovati ve školách již z ubohé útlé mládeže všechen vyšší cit náboženský, pronásleduje věřící, „zabírá“ jejich chrámy, vydává drakonické zákony proti kléru, olupuje pod rouškou „pozemkové reformy" církev o její pozemské statky — atd. atd. Konce těchto pustých štvanic jsou ovšem každému jasny a věru že nebudeme nad mrtvolou své republikánské macechy příliš hořekovati!
To vše jsme pokládali za nutno předeslati, abychom řádně osvětlili, jakou falší, jakým farizejstvím jsou ty nabubřelé články, jimiž naše „pokroková" žurnalistika zkresluje obraz velikého myslitele, hraběte L. N. Tolstého, ve výroční den jeho úmrtí. Oni lidé, kteří čiší přímo vztekem proti všemu, co jen trochu připomíná náboženství, týmiž ústy neostýchají se velebiti člověka, jemuž Kristus, víra v Boha a vůbec křesťanské zásady byly jediným smyslem života. Je sice pravdou, že nesouhlasíme se vším, co Tolstoj hlásal, že bychom v jeho názorech nalezli mnohý odsouzeníhodný blud, ale sledujeme-li pozorně vývoj jeho myšlenek, nemůžeme neznamenati, že čím dále tím více se přibližoval cestě pravé, totiž učení římsko-katolickému. Zavrhoval své popské pravoslavné farizejství — ale nečiníme my totéž? — Tolstoj nebyl o našich dogmatech řádně informován, a jedině proto nevstoupil do naší církve. Jinak, můžeme směle říci, byl by z něho dnes nejpravověrnější katolík!

VENKOV

...Co však nejvíce charakterizuje celé jeho učení, je vroucí, v samém srdci zakořeněná láska k půdě a úcta k jejímu obdělavateli, k tomu dobrému mužíku, který podobně jako náš rolník, nezištně, všemi tupen, do úmoru, třeba šestadvacet hodin denně v potu tváře své dobývá chléb vezdejší — ne snad pro sebe, nýbrž pro celý národ,

pro veškeré lidstvo... Jako červená nit vine se celým učením velikého ruského filozofa a básníka tato apoteóza stavu zemědělského. Vždyť on sám, ač mohl žíti v přepychu, zřekl se dobrovolně všeho hraběcího pohodlí, aby nechal svým rukám zmozolněti při tvrdé práci oráčově...
Tím jasněji pak vyniká ubožácká prolhanost lidí, kteří na jedné straně s emfází se prohlašují za nadšené „tolstojány" a na druhé zahrnují dobrý, uhnětený stav rolnický hrubými nadávkami, vyčítajíce mu každý ten haléř, každé to sousto, které úmornou robotou si snad vydobude — na adresu těchto pokrytců voláme: Hle, váš mistr, jehož třikrát denně zrazujete, byl nejdůstojnějším příslušníkem právě toho vámi tak nenáviděného zemědělstva!

REFORMA

...Ano, Tolstoj hlásal práci, drobnou práci. Ale kdo jest dnes tím soumarem, na jehož bedrech jedině spočívá péče o blahobyt ostatních vrstev obyvatelstva? Jen a jen živnostnictvo! (A jeho odměna? Daně, daně, nové daně!) Nedávno jsme na tomto místě otiskli povídku „Děvče a starosta", v níž jest názor jasnopoljanského filozofa na tuto nesmyslnou instituci nejjasněji projeven. Co pak soudil o tovární velkovýrobě a jejím poměru k lopotné práci drobného řemeslníka, jest sdostatek známo. Ale nejen to — všechna jeho veledíla, ať už „Otcové a děti", „Zločin a trest", „Oblomov" nebo „Foma Gordějev", všechna svědčí o vroucí, hluboce procítěné lásce Lva Nikolajeviče k stavu živnostnickému!

NĚKTERÉ VEČERNÍKY (Rubrika Ze světa, Všelicos atd.)

Novým důkazem, jak neblahý vliv mají dnešní dezolátní poměry v Rusku i na duchovní úroveň jeho zuboženého obyvatelstva, je neuvěřitelný přímo vzrůst pověrčivosti. Tak např. mezi lidem jasnopoljanským rozšířila se, jak oznamují bolševické „Izvěstija", nesmyslná pověst, že prý ve výroční den úmrtí L. N. Tolstého bylo poblíže místa, kde odpočívá, slyšeti zvláštní šramot. Když pak venkované, upozornění tímto hlukem, otevřeli hrob, shledali prý, že veliký mrtvý se v něm obrátil (!). Zaznamenáváme tuto zprávu ovšem s příslušnou rezervou, ale považujeme ji za nový dokument pro námi hájený názor, že „bolševický ráj“ promění se na konec v hotový blázinec.

Humoreska

Osoby: Velkonakladatel / Spisovatel
Místo děje: Pracovna velkonakladatelova

I

Spisovatel: Nejuctivější poklona, velevážený pane velkonakladateli! Ráčil jste ...

Velkonakladatel: Pozdrav pánbu. Ano, ráčil jsem si vás objednati na půl desátou a je již skoro tři čtvrtě. Nu, nevadí, pro jednou. Můžete se popřípadě i posadit. Tak, a teď k věci. Slyšel jsem, že prý někdy píšete a básníte —

S.: Přiznávám se, že tak občas .. .

V.: Nu, nestyďte se; každý má své slabosti. Ostatně znal jsem mnoho lidí, kteří spisovali a byli přitom úplně normální, někdy i docela inteligentní. Ale jedná se o to: Chtěl bych vydat knihu dobrých, hodnotných humoresek, poněvadž jsem se přesvědčil, že tento artikl jde v poslední době výborně na odbyt. A tak jsem si vás dal zavolat, nemáte-li snad nějaké věci toho druhu na skladě, popřípadě, nebyl-li byste ochoten do ustanovené lhůty pod mým dozorem něco podobného napsat. Vidíte, jednám s vámi jako se sobě rovným a můžete se tedy bez ostychu vytasit —

S.: Měl bych tu jednu politickou satiru, tendence není ovšem zrovna konzervativní —

V.: Člověče, co vás to napadá? Myslíte, že vydávám bolševické agitační brožury? Ne, příteličku, politického nic: Jednak se pro naše čtenářstvo taková silná strava nehodí a pak hlavně — kupovali by to jen příslušníci jedné strany, kdežto v listech jiného směru by mi to kritika ztrhala. O tom tedy vůbec není řeči. Ukažte něco jiného!

S.: Pak bych tu měl jednu literární ...

V.: Literární komedii, ne? Zbláznil jste se? Cožpak se moje odběratelstvo o literaturu vůbec stará? Chci, aby věc nalezla odbyt v nejširších vrstvách lidových nebo aspoň takových, kterým na nějakých 30—40 korunách za knihu nezáleží. A vy na mne lezete s

literaturou! To by četlo tak několik bohémů z „Unionky“, kteří by odbírali na splátky a ještě zůstali dlužni. — Ale chtěl bych něco záživného, nějaký bodrý, ryze český humor, opepřený popřípadě menší pikantní anekdotou. —

S.: Což tohle: „Božídar Ocásek na expresionistické výstavě."

V.: O tom by se dalo mluvit; ukažte to sem! Ovšem předpokládám, že tam neschází povedený vtip o malíři, jemuž někdo převěsil jeho futuristický obraz a on pak nevěděl, který konec patří nahoru — schází? To byste musil doplnit. A vůbec — posmíváte se hodně těm kubistodadaistickým bláznům?

S.: Naopak, pane velkonakladateli, posmívám se panu Ocáskoví, protože kritizuje věci, jimž nerozumí.

V. (chladně): Tak? V tom případě — (hodí rukopis do koše) odpusťte, ale ... Máte snad ještě něco?

S.: Ještě jednu věc (podá mu nový rukopis).

V. (zběžně přečte): Hm . . . zas samá marktwainovština .. . (náhle se zarazí). A co je tohle?! Fuj, to sprosté slovo, jak se sem dostalo? Ale, ale, přítelíčku, kterak se můžete opovážit takhle neomaleně provokovat mravní cítění čtenářovo? Vtipná narážka na nějakou choulostivou situaci by se ovšem snesla, ba byla by přímo svrchovaně žádoucí, ale říci plnou hubou ...

S.: Myslím, že i Havlíček ...

V.: Příteli, pošeptám vám něco: Quod licet Jovi ... Rozuměl jste? Hahaha, vidíte, jsem vtipnější než vy! Hehehe, to se mi povedlo, co? — Ale vážně: Pozoruji, že takhle to s vámi nepůjde. Je třeba, abych vám trochu pomohl. Pravý český lidový humor musí býti bodrý, smířlivý, dobrácký, usměvavý, umírněně žoviální, nesmí obsahovati žádné jedovaté narážky, nesmí ubližovati cizímu politickému nebo sociálnímu přesvědčení, vůbec nesmí vybočovati z mezí rozšafnosti a zákonitosti. Má být dále hodně srozumitelný, aby si čtenář nemusil nad každou větou lámat půl hodiny hlavu, v čemž nám zářivý příklad poskytují „Humoristické listy" a „Smích republiky". Proto se odporučuje užívati co nej hojněji starých, ale osvědčených point: Vykutálený stárek ze mlýna, povedený myslivec-latinář, bodrý pantáta a jeho švitořivá dceruška, zapomnětlivý profesor, nesmělý učitel, obtížná tchyně atd. atd. — to jsou samé roztomilé

figurky, které zaručují vám nesmrtelný úspěch, mně pak skvělý odbyt. A hlavně: Každá historka musí dohře skončit, nejraději sňatkem, hodný ať je odměněn, padouch potrestán atd. Ale na to vy nestačíte. Jak již řečeno, abychom pracovali společně: Dám vám myšlenku, popřípadě nějaký vtipný obrat, kdežto vy zpracujete detaily. A o zisk se rozdělíme také úměrně: Vám připadne sláva, mně jen hmotný výtěžek. — Rozuměl jste? Souhlasíte?

S.: Kdežpak bych mohl nesouhlasiti, slovutný pane nakladateli? Vaše vůle jest mi rozkazem!

V.: Nu, dnes je již pozdě, ale zítra přijďte znovu a dáme se do práce. Zatím jste v milosti propuštěn.

II

V.: Tak co, pustíme se do toho?

S.: Není třeba, pane velkonakladateli, vaše včerejší výklady na mne tak působily, že jsem se pokusil sám o pěknou povídku, docela ve vašem smyslu. Není ještě úplně hotova, jednotlivé pasáže musím, ovšem podle vašich instrukcí, doplnit a přepracovat, ale hlavní kostra —

V.: Tak? Nu, vyrukujte s tím! Uvidíme, co se dá dělat.

S. (čte rukopis): „Jak se pan profesor oženil." (Maloměstská historka.) V hostinci „U zlatého vola", skrývajícím se v malebném podloubí na rynku našeho idylického městečka, scházela se každodenně večer veselá společnost: Sedával tu bodrý pan starosta, jejž pánbůh požehnal důkladným bříškem, povedený pan fořt Melhuba, nad jehož mysliveckou latinou posluchači vždy se kuckali smíchy —

V.: Hm; nezačíná to špatně.

S.: . . . smíchy, taškářský stárek Votruba, který si nejednou rád opravdu „zaprášil", pan oficiál Vosáhlo, veliký ctitel sv. Gambrina, u něhož o nějakou tu anekdotu také nebyla nouze — ba i sám pan farář sem zavítal, aby se po denních starostech od plic rozesmál. Když pak se připojil k těmto šibalským smíškům i pan Špek, hostinský od „Zlatého vola“, byla společnost úplná a věru ...

V.: Výborně, příteli! Vidím, že jste si vzal má naučení opravdu k

srdci. Tak se mi to líbí: Bodrý, smířlivý, v podstatě neškodný humor, žádná honba za originalitami. Jen ještě ten roztržitý profesor mi tam schází —

S.: Hned přijde, račte poslechnout: Pan starosta měl synovce Václava Puntíčka, suplenta přírodopisu na gymnasiu blízkého krajského města. Toho si jednou pozval, aby u něho strávil prázdniny a pookřál trochu ... (Následuje líčení krás našeho venkova, které později ještě doplním.) — Puntíček byl člověk od kosti dobrý, snad až příliš nesmělý, ale úžasně roztržitý a zapomnětlivý. Přihodilo se mu například, že složil dlouhé učené pojednání na 5 archů, ale nic z toho nebylo, poněvadž při psaní namáčel pero do sklenice vody a inkoust omylem vypil.

V.: Chachacha! Výtečně, příteli, výtečně! Gratuluji! Ne, něco takového! Chachacha!

S.: Sotva tedy přijel Puntíček do našeho městečka, byl panem starostou ovšem ihned uveden do veselého kroužku k „Zlatému volu". Ale již napoprvé stala se mu tu malá nehoda: Zapomněl totiž, vstoupiv do místnosti, uzavřití a složití deštník, který ostatně s sebou nosil, i když nepršelo, a byl by tu tak nic netuše proseděl s otevřeným parapletem celý večer, kdyby mu stárek Votruba nebyl vyvedl čtveráckou taškařinu. Vylil totiž na střechu nezbytného suplentova průvodce sklenici piva a —

V. (slzí smíchem): Hohoho! Bravo! To byl ale filuta, ten stárek! Chachacha! Vidím, ctěný pane, že jste skutečný talent. Jak jste na to přišel?

S.: Styk s velkými muži rodí velké myšlenky, pane velkonakladateli! — Ale pokračujme: Pivo steklo panu oficiálovi, který seděl vedle, přímo za krk, a než se tento obrátil, nezaplativ ani daň z obratu —

V. (vyskakuje chechtotem a lapá po dechu): Dost! Dost! Raní mne mrtvice! Vážený příteli, zvyšuji vám honorář o 20 h za stránku!

S.: A nyní bude následovat líčení života suplentova na venkově, propletené podobnými příhodami. Doufám s tím býti do pozítřka hotov. Zatím pokračuji: Pan hostinský měl 18letou dcerku, roztomilou švitorku Barušku. Byla lepé postavy, plných tvarů, a když se usmála — což se v naší společnosti jistě nezřídka stávalo — objevily se jí na růžových tvářičkách dva svůdné důlky —

V.: Ah!

S.: ... které přímo vyzývaly k líhání. I starý pan oficiál se vždy rozjařil, postavila-li před něho sklenici pěnivého plzeňského.

V.: Jsem nadšen, velevážený pane, vskutku nadšen. Myslím však, že by neškodilo přimísit do toho nyní něco trochu jemně lascívního ...

S.: Hned to přijde, pravý Casanova: V dalším se totiž ten suplent do ní samozřejmě zamiluje, ale pro svou nesmělost se ostýchá vyznat jí lásku a je již na pokraji zoufalství. — Načež následuje: ... Pan fořt, ač vždy dobrá kopa, byl v jádru člověk zlatého srdce a vymyslil si proto šelmovský kousek, aby útrapy Puntíčkovy ukončil a štěstí obou mladých lidí zpečetil. Zpozoroval totiž, že Baruška chodí každého rána do chlívka podestýlat prasatům —

V.: To je trochu silné; řekněme raději podsvinčatům.

S.: Tedy podsvinčatům, jak je libo. — Namluvil tudíž Puntíčkovi, zuřivému botaniku, že sláma k podestýlání užívaná pochází ze zvláštního vzácného druhu obilí, dovezeného sem až z holandské Indie, a vyzval ho, aby ji s ním odborně prozkoumal. Když pak nastávající vědec vešel do chlívku, ozbrojen lupami, dalekohledy, mikroskopy, torbou, herbářem a třemi svazky „Klíče k určování rostlin", uzamkl za ním vrátka a čekal, až přijde Baruška vykonávat svoji obvyklou ranní práci. Tato ničeho nevědouc o chystaných intrikách, vešla opravdu po chvíli k svým chráněncům a tu náhle — běda! — i za ní zapadly závory a v okamžiku se celý dvorek naplnil sousedy, které sem šelma fořt schválně pozval, aby byli svědky ...

V.: Bravo! Bravo! Nejjemnější salonní pikantérie. Velectěný příteli, chcete dalších 20 h za arch?

S.: Abych byl stručný: Puntíček si ji ovšem musil vzít, byla svatba a mnoho veselí, které obšírněji popíši. Teď by mohl být konec, ale vy jste chtěl ještě tu tchyni —

V.: Ano, ovšem, tu tchyni.

S.: I tu tedy přidáme, slyšte: K dovršení blaha novomanželů byl svědomitý Puntíček jmenován profesorem IX. hodnostní třídy a zdálo se, že ráj jejich spolužití nebude žádným mráčkem zatemněn.

Než nevyzpytatelný jsou cesty Páně: Dobrý pan Špek, okoušeje kdysi jakost dodaného mu piva, počínal si ve své koštérské funkci příliš horlivě a byl po sedmnáctém mázu raněn mrtvicí.

V.: To ne, rozhodně ne! Jak byste mohl svou pěknou povídku zkazit tak tragickou událostí?

S.: Toho hospodského musím stůj co stůj odstranit. Proč by se jinak měla stěhovat tchyně k mladému párku?

V.: Hm, máte pravdu, ale přece ...

S.: Ostatně, chcete-li, uděláme to jinak; poslední věty škrtneme a dosadíme za ně: K dovršení všeho štěstí byl pan Špek zvolen stranou živnostenskou za poslance, musil však bohužel přesídlili do Prahy, aby se mohl této obtížné, zodpovědné a nejvýš nevděčné funkci věnovati. A tu přijde katastrofa: Paní Špeková, nechtíc zůstati samotna, usmyslila si přesídliti k novomanželům do krajského města —

V.; Báječně jste to rozřešil! Pokračujte, prosím!

S.: Rozřešil, ale jsem touto změnou přiveden z konceptu a budu nucen další část, pojednávající o útrapách Puntíčkových, od základu přepracovat. — Zatím vám přečtu jen konec: Ve svém zoufalství obrátil se Puntíček posléze na svého starého dobrodince pana Melhubu. A všemi mastmi mazaný fořt věděl ihned přátelskou radu, která je nad zlato, ač nepodléhá soupisu majet —

V.; Chachachacha! Zas takový vtip!

S.: Zašil totiž jedné noci svého chytrého jezevčíka Boxe do křesla, v němž paní Špeková obvykle si hověla; když pak tato následujícího jitra nic netušíc usedla ke kávě, pocítila náhle bolestné kousnutí do —

V.: Nu, o tom pomlčme.

S.: Tedy jen bolestné kousnutí. Nemilý pocit se vždy opakoval, kdykoli podnikla nový pokus ve své lenošce se uvelebiti. Nemohouc si konečně tento zjev jinak vysvětliti než přesvědčením, že v domě profesora straší, rozhodla se bez otálení mladý párek opustiti a přesídliti do Prahy k svému zákonitému manželu. Mrak, kalící štěstí milujících srdcí, byl tím zaplašen, a když po roce Bůh obdařil ...

V.: Dost! Dost! Nesnesu tolik krásy! Úchvatné, báječné! Jsem v extázi! Velevážený pane, padněte na má prsa, dopřejete-li mi ovšem té cti. Jste vedle E. Marlittové nejgeniálnějším romanopiscem, který kdy žil! Proti všem obchodním zvyklostem přenechám stanovení honoráře úplně vašemu úsudku! Diktujte si, pokladna má je vám otevřena!

S. (klesne vyčerpán do blízké lenošky, rezignovaně): Bože! — Chtěl jsem se pomstít — — —zabít ho — — — a on to nejen vydržel — — — ještě se mu to líbí — — — (Omdlí.)

O zklamaném zvědavci a čertu

Není tomu ani snad tak příliš dávno, žil v jedné zemi člověk bezbožný, hříšně zvědavý, jehož nejžhavější touhou bylo poznati aspoň část ze záhadných tajemství budoucnosti. Denně vysedával dlouho do noci přemýšleje, kterak že bude vypadat svět za jeden, za dva, za tři tisíce let, až kteréhosi večera se nezdržel a povolal satana, aby mu nabídl vlastní duši za propůjčení daru jasnovidnosti.

Ale čert byl skoupý — duše je dnes pro něho daleko méně cenná, než např. ve zbožném středověku — a tak musil vytrvalý zvědavec po dlouhém vyjednávání své nároky hodně zeskromniti. Výsledek smlouvání byl tento: Hříšník krvavým písmem zapsal ďáblu duši, naproti čemuž se čert zavázal přinésti člověku okamžitě pět vědeckých či beletristických knih nebo časopisů z r. 2892, jaké si sám vybere, ale jen k nahlédnutí nejvýš pětiminutovému. Člověk zvolil číslo Národních listů, přední literární list, jednu knihu z oboru techniky, jednu dějepisnou a posléze všeobecné pojednání o pokrocích posledního tisíciletí.

Věc byla ujednána a satan se za malou chvíli hlučně přibelhal, nesa na zádech známou mikulášskou nůši s trojicí úhledných svazků a dvěma vkusně vypravenými novinovými sešity.

Jako lev se vrhl zvědavec na kořist a počal se v ní chvatně přebírati, neboť hleděl za čas tak krátce vyměřený zhltnouti pokud možná nejvíce novot.

Nejprve padly mu do ruky Národní listy s datem 30. října 2892, vytištěné na pěkném japanu. Rozměry jejich byly ještě asi třikrát větší než dnes, takže se musily při čtení držeti ve zvláštních, ke každému číslu přiložených hůlkách. Přes celou dva a půl metru

širokou první stránku rozprostíral se velebný nápis: Nová skvělá řeč dra Nardemoviče v Červenobílém Kostelci s podtituly: Srdečné uvítání — Naše neochvějná víra v Novou Rus — Pád bolševiků blízký — Tisíciletý program Kramářův platí pro nás i dnes! — Druhá stránka byla nadepsána: 265. odzbrojovací konference v Haagu ztroskotala!, kdežto třetí vyplňovaly nuly imaginárního čísla, značícího kurz vídeňské koruny.

„Blbosti!“ zabručel člověk, „dvě drahocenné minuty jsem promarnil a nedověděl se ničeho!" Pak sáhl chvatně po dalším svazku.

Bylo to 1. číslo 1. ročníku nezávislého měsíčníku Uragan, orgánu literární skupiny novouraganistů. V čele jeho skvěl se plamenný Manifest Novouraganismu. — Člověk přelétl zběžně jen několik vět, jako: „—— —shnilý starý řád se boří, ale na jeho troskách — — — my, děti 29. století — — — umění nové, velké, svobodné — — — mládí, kvas, převrat — — — revoluce — — — předplatné přijímá — — —“a odhodil nevrle Uragan k Národním listům.

Třetí, čeho se chopil, byla tlustá kniha s mnohoslibným titulem Vynálezy posledního tisíciletí.

„To bude něco!" jásal hříšník, ale ne dlouho, neboť shledal, že pod velikými písmeny hlavního nadpisu skrývá se ještě dodatek... v oboru válečné techniky a za ním hned výčet kapitol: Zbraně střelné — Zbraně výbušné — Dusivé plyny — Pozvolný usmrcovač — Nástroje bolesti atd. atd.

„Vše, vše jako dnes!" povzdychl bezbožník hořce, odkopl i toto dílo a vyňal z nůše další, Všeobecné politické dějiny od roku 2000 až po naše dny.

„Pospěš si,“ povzbuzoval jej satan, „zbývá ti již jen půl minuty!"

Člověk rychle rozevřel svazek a jal se v něm zběžně listovati. V časové tísni mohl ovšem zachytiti z obsahu jednotlivých stránek jen nahodilé věty a skupiny slov:

„ — — — Boj zuřil nepřetržitě plných jednadvacet dní — — — následky války, totiž finanční úpadek, bída, všeobecné ochuzení a demoralizace — — — takže národ znovu radostně sáhl ke zbrani — — — bojiště pokrývaly myriády mrtvol — — — a doručil mu ultimatum — — — přijali vnucený zápas — — — oboustranné ztráty byly obrovské — — — i nezbývalo, než sáhnouti k meči — — — strašná bitva — — — pokusy o mír tím ztroskotaly — — —“

„Dost! Tvá doba vypršela!" zahřměl tu nemilosrdný ďábel a sebral zvědavci knihu i nůši, takže tento měl sotva čas přečísti si letmo závěr páté knihy, My a minulost nazvané, v němž stálo: „ — — — dávné předky, musíme uznati, jak ohromný pokrok, zvlášť na poli všeobecného sbratření — — — “

„Napálils mne, pekelníku!" osopil se na satana zvědavec, „duši

jsem ti zaprodal, ale nového jsem se nic nedověděl!"

Ale čert jen pokrčil rameny a rychle i s nůší zmizel. Člověk se svým hněvem osaměl. Dlouho přecházel za hlasitého klení pokojem, ale konečně se přece uklidnil, neboť byl člověk hříšný, který by beztoho nebyl peklu unikl. A tak vlastně ani satan smlouvou mnoho nezískal.